НАУКОВИЙ ВІСНИК ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ

УДК 373.2:37.014
DOI: 10.33251/2522-1477-2025-14-104-111

РУДНИЦЬКА-ЮРІЙЧУК Ірина Романівна,
кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
e-mail: i.rudnytska-iuriichuk@chnu.edu.ua
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0876-7751

ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Анотація. *У статті здійснено ґрунтовний аналіз сучасних викликів та проблем, що постають перед системою дошкільної освіти України в умовах суспільних трансформацій, воєнних реалій та інтеграції до європейського освітнього простору. Дошкільна освіта розглядається як фундаментальна ланка безперервної освіти, що визначає базові напрями особистісного розвитку дитини, формує готовність до подальшого навчання та соціалізації. У роботі детально охарактеризовано низку ключових проблем: кадрову нестачу та старіння педагогічних кадрів, низький рівень матеріального стимулювання працівників, відсутність достатньої кількості фахівців для реалізації інклюзивної освіти, а також обмежене матеріально-технічне забезпечення закладів дошкільної освіти.*

Особлива увага приділяється аналізу інклюзивного компоненту, який є одним із найдинамічніших напрямів розвитку дошкілля в Україні. Розкрито також проблему недостатньої участі батьків у освітньому процесі, що знижує ефективність виховного впливу та може негативно позначатися на емоційній стабільності та адаптації дітей у дошкільному середовищі.

У статті розглянуто необхідність упровадження інноваційних педагогічних методик, інтерактивних форм навчання, цифрових технологій і сучасних мультимедійних ресурсів, здатних підвищити якість освітнього процесу та стимулювати розвиток креативності, комунікативних навичок і критичного мислення у дітей. Підкреслюється важливість створення психологічно безпечного та комфортного середовища, яке забезпечує емоційний добробут дитини й сприяє формуванню її позитивної мотивації до пізнання.

Зроблено висновок, що ефективний розвиток системи дошкільної освіти в Україні вимагає комплексного підходу, що охоплює реформування системи оплати праці педагогічних працівників, оновлення матеріально-технічної бази, забезпечення підготовки фахівців з інклюзивної освіти, розширення партнерської взаємодії з батьками та впровадження сучасних освітніх технологій. Системне вирішення означених проблем дозволить не лише підвищити якість дошкільної освіти, але й забезпечити її доступність, інклюзивність та відповідність актуальним потребам українського суспільства та міжнародним стандартам.

Ключові слова: *виклики, дошкільна освіта, інклюзивність, інноваційні методики, кадрове забезпечення, матеріально-технічна база, проблеми, Україна.*

© Рудницька-Юрійчук І.Р., 2025

RUDNYTSKA-IURIICHUK Iryna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor at the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Special Education Faculty of Pedagogy, Psychology and Social Work,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
e-mail: i.rudnytska-iuriichuk@chnu.edu.ua
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0876-7751

CHALLENGES AND PROBLEMS OF PRESCHOOL EDUCATION: THE UKRAINIAN CONTEXT

Abstract. *The article provides a comprehensive analysis of the current challenges and problems facing the preschool education system in Ukraine in the context of social transformations, wartime realities, and integration into the European educational space. Preschool education is viewed as a fundamental stage of lifelong learning, shaping the child's personality development, readiness for further schooling, and successful socialization. The study highlights key issues such as the shortage and aging of teaching staff, insufficient material incentives for educators, lack of qualified specialists for inclusive education, and limited material and technical resources of preschool institutions.*

Special attention is given to the development of inclusive education, which remains one of the most dynamic directions in Ukrainian preschool education. The problem of insufficient parental involvement in the educational process is also analyzed, as it reduces the effectiveness of pedagogical influence and negatively affects children's emotional stability and adaptation in preschool groups.

The article emphasizes the importance of implementing innovative teaching methodologies, interactive learning forms, digital technologies, and multimedia resources that enhance the quality of the educational process and foster creativity, communication skills, and critical thinking in children. The necessity of creating psychologically safe and emotionally supportive environments is also discussed, ensuring children's well-being and motivation for learning.

It is concluded that the effective development of preschool education in Ukraine requires a comprehensive approach, including reforms in teachers' remuneration, modernization of material and technical infrastructure, professional training in inclusive education, strengthening family-school cooperation, and integration of modern educational technologies. Addressing these challenges will contribute to improving the quality, accessibility, and inclusiveness of preschool education while aligning it with the current needs of Ukrainian society and international standards

Keywords: *challenges, preschool education, inclusiveness, innovative methodologies, teaching staff, material resources, problems, Ukraine.*

Постановка проблеми. Проблема підвищення якості дошкільної освіти в Україні набуває особливого значення в умовах суспільних трансформацій та євроінтеграційного курсу держави. Система дошкільної освіти покликана забезпечити не лише догляд та виховання дітей раннього і дошкільного віку, але й сформувати основу для подальшого успішного навчання та соціалізації.

Дошкільна освіта є складною, багатокомпонентною системою, ефективне функціонування якої залежить від узгодженості та належного розвитку всіх її елементів.

Аналіз актуальних проблем у цій галузі в Україні доцільно здійснювати з урахуванням БКДО [3] та положень нового Закону України «Про дошкільну освіту», який набрав чинності 1 січня 2025 року.

Дошкільна освіта – фундаментальна ланка в системі безперервного навчання, що визначає траєкторію осо-

бистісного розвитку дитини та її готовності до подальших стадій життєвого шляху. На сучасному етапі ця сфера функціонує в умовах значних викликів, які потенційно впливають на якість освітніх послуг і, як наслідок, на гармонійний розвиток дітей. Відповідно до чинних нормативно-правових актів та освітніх стандартів, ефективність реалізації освітніх програм у закладах дошкільної освіти залежить від формування цілісного середовища та дотримання принципових положень.

Підвищення якості української дошкільної освіти є пріоритетним завданням, яке передбачає впровадження інноваційних методик, оновлення дидактичних матеріалів та освітніх практик і т.ін. Ці заходи спрямовані на формування надійного фундаменту для подальшого навчання, зокрема, розвиток критичного мислення, соціальних навичок (взаємодія з однолітками) та базових компетентностей самообслуговування.

Мета статті полягає у комплексному аналізі викликів і проблем сучасної дошкільної освіти в Україні в умовах суспільних трансформацій та війни, а також у визначенні можливих шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Система дошкільної освіти в Україні сьогодні переживає складний етап трансформацій, зумовлений як внутрішніми соціально-економічними процесами, так і зовнішніми викликами, зокрема війною та глобалізаційними тенденціями. Дошкільний вік є ключовим у становленні особистості, адже саме в цей період закладаються основи фізичного, емоційного та когнітивного розвитку дитини, тому будь-які суспільні кризи безпосередньо позначаються на якості освітнього процесу. Нині особливої актуальності набувають питання доступності дошкільної освіти, забезпечення її захищеності, модернізації змісту й методів виховання та навчання, а також психологічної підтримки дітей і сімей. У цьому контексті необхідним є науковий аналіз проблем і пошук ефективних шляхів удосконалення дошкільної освіти в українських реаліях.

Повномасштабна війна в Україні створила безпрецедентні виклики для всіх сфер суспільного життя, у тому числі й для системи дошкільної освіти. Воєнні реалії, що супроводжуються постійною небезпекою, вимушеним переміщенням, втратою рідних та руйнуванням інфраструктури, призводять до зростання рівня стресу у дітей і водночас ставлять нові завдання перед педагогами, психологами та державою.

Освітнє середовище в умовах війни зазнало суттєвих трансформацій. Значна кількість дошкільних закладів була зруйнована або пошкоджена, а ті, що продовжують функціонувати, змушені працювати у нових реаліях – частково дистанційно, у змішаному форматі чи з використанням укриттів для забезпечення захисту дітей. Перед педагогами постало завдання створення такого освітнього простору, який поєднував би навчальні цілі з психологічною підтримкою та формуванням відчуття стабільності [2].

Таким чином, воєнні реалії перетворили дошкільну освіту в Україні на одну з найактуальніших соціально-педагогічних проблем сучасності. Забезпечення психоемоційної стабільності дітей, створення безпечних умов для навчання і виховання, підтримка педагогів та сімей стають стратегічними завданнями держави та суспільства. Для їхнього розв’язання необхідним є комплексний підхід, що передбачає розробку інноваційних методик, тісну співпрацю освітян і психологів, а також активне залучення міжнародних організацій.

Психологічна безпека в дошкільному закладі є ключовою передумовою для повноцінного розвитку особистості дитини, її емоційного благополуччя та соціальної адаптації. Це поняття вихо-

дить за межі фізичної безпеки і охоплює створення такого середовища, де дитина відчуває себе захищеною, прийнятою та цінною, а також має змогу вільно виражати свої емоції та потреби без страху осуду чи покарання.

Створення психологічно безпечного середовища передбачає комплексний підхід, що включає такі елементи: 1) емоційний комфорт, який досягається через формування довірливих стосунків між вихователем та дитиною. Педагог має бути чуйним до емоційного стану дитини, надавати підтримку у стресових ситуаціях та допомагати їй ідентифікувати та виражати свої почуття; 2) підтримка та прийняття: кожна дитина повинна відчувати, що її приймають такою, якою вона є, з усіма її особливостями. Вихователь має створити атмосферу, де немає місця для критики, порівнянь чи дискримінації. Це допомагає дитині розвивати здорову самооцінку та впевненість у собі; 3) чіткі правила та передбачуваність: встановлення зрозумілих, послідовних правил поведінки забезпечує дітям відчуття стабільності та контролю над ситуацією. Коли дитина знає, чого від неї очікують, це знижує тривожність і сприяє адаптації; 4) можливість вибору: надання дитині права вибору (наприклад, у виборі гри чи виду діяльності) сприяє формуванню її автономності та відповідальності. Це підсилює її внутрішню мотивацію та відчуття власної значущості.

Сучасна дошкільна освіта України ґрунтується на *принципах дитиноцентризму та індивідуального підходу,* які законодавчо закріплені у Базовому компоненті дошкільної освіти [3] та інших нормативно-правових актах. Дитиноцентризм передбачає визнання дитини активним учасником освітнього процесу, носієм власних інтересів, здібностей і потреб. Це означає, що освітня діяльність має організовуватися не «для дитини», а «разом із дитиною», із залученням її до вибору діяльності, ігор, творчих завдань. Індивідуальний підхід у дошкільній освіті проявляється у врахуванні темпу розвитку, стилю навчання, психофізіологічних особливостей і життєвого досвіду кожного вихованця. Важливою складовою є також підтримка позитивної самооцінки та формування у дитини відчуття власної значущості. Реалізація цих принципів вимагає від педагогів гнучкості у виборі методів навчання, використання варіативних програм, створення розвивального середовища, що стимулює пізнавальну активність та забезпечує комфортні умови для самовираження. Таким чином, дитиноцентризм та індивідуальний підхід виступають не лише педагогічними принципами, а й фундаментом гуманістичної моделі освіти, спрямованої на гармонійний розвиток особистості.

Не менш важливим завданням сучасної дошкільної освіти є *оновлення матеріально-технічної бази* закладів та забезпечення їх *сучасними дидактичними засобами.* Формування освітнього середовища повинно відповідати віковим та індивідуально-психологічним особливостям дітей, створюючи умови для всебічного розвитку особистості. Згідно з вимогами Базового компоненту дошкільної освіти [3], середовище має бути безпечним, функціональним, гнучким і здатним до трансформації залежно від потреб освітнього процесу.

Сучасні навчально-методичні комплекси, мультимедійні ресурси та інтерактивні засоби навчання дозволяють урізноманітнити освітню діяльність та підвищити її ефективність. Зокрема, використання дидактичних ігор, електронних освітніх платформ, цифрових технологій в поєднанні з традиційними методами стимулює пізнавальну активність та розвиток критичного мислення у дітей.

Таким чином, оновлення матеріально-технічного та дидактичного забезпечення виступає однією з ключових

передумов підвищення якості дошкільної освіти, оскільки сприяє формуванню освітнього простору, орієнтованого на розвиток пізнавальної активності, допитливості та творчого потенціалу вихованців

Окремої уваги заслуговує застосування *адаптованих ігрових матеріалів*, які є важливим елементом реалізації індивідуального підходу до вихованців. Такі матеріали спрямовані на врахування різних темпів та стилів навчання дітей, а також на забезпечення рівних можливостей для всіх вихованців.

Адаптовані ігрові засоби дозволяють педагогам гнучко організовувати освітній процес, орієнтуючись на когнітивні, емоційні, сенсорні та фізичні особливості кожної дитини. Вони не лише полегшують освітній процес для дітей з особливими потребами, але й підвищують його ефективність загалом, сприяючи реалізації принципів дитиноцентризму, інклюзивності та гуманістичної спрямованості дошкільної освіти; сприяють розвитку мовлення, мислення, дрібної моторики, соціально-емоційних навичок, а також формуванню здатності до співпраці та взаємодії з ровесниками.

Діти з *особливими освітніми потребами* (порушеннями зору, слуху, мовлення, інтелектуального чи фізичного розвитку) потребують особливої уваги. Для них спеціальні дидактичні засоби, пристосовані іграшки та мультимедійні ресурси залишаються обмеженими [1]. Використання адаптованих ігор і навчально-розвивальних матеріалів виконує подвійну функцію: компенсаторну (зменшення обмежень у розвитку) та інтеграційну (включення дітей до спільної діяльності з однолітками). Завдяки цьому *забезпечуються умови для реалізації принципів інклюзивності,* гарантується рівний доступ до освіти і формується комфортне освітнє середовище для кожної дитини.

Одним із ключових напрямів модернізації дошкільної освіти є *впровадження інноваційних педагогічних методик,* які відповідають сучасним тенденціям розвитку суспільства та освітніх систем. Застосування інтерактивних форм навчання, ігрових технологій, арттерапевтичних практик, елементів медіаосвіти та цифрових інструментів забезпечує формування навчального середовища, орієнтованого на дитину. Такі методики сприяють не лише засвоєнню знань і навичок, але й розвитку особистісних якостей вихованців, зокрема креативності, самостійності, комунікативної компетентності та здатності до критичного мислення.

Особливої актуальності набуває використання ігрових технологій, адже саме гра є провідним видом діяльності дошкільника. Вона виступає ефективним засобом формування пізнавальних інтересів, розвитку уяви та соціально-емоційних навичок. Арттерапевтичні практики (малювання, музика, ляльковий театр, казкотерапія та ін.) сприяють подоланню тривожності, формуванню позитивного емоційного стану та розвитку естетичного сприйняття.

У свою чергу, елементи медіаосвіти та цифрові інструменти відкривають нові можливості для навчання та розширюють дидактичний потенціал освітнього процесу. Використання інтерактивних панелей, мультимедійних програм, онлайн-ресурсів і спеціалізованих мобільних застосунків дозволяє варіювати форми подання інформації, враховуючи різні стилі сприйняття та навчання дітей (візуальний, аудіальний, кінестетичний).

Таким чином, інноваційні методики у дошкільній освіті виконують комплексну функцію: вони забезпечують пізнавальний розвиток, створюють умови для соціалізації, сприяють емоційно-психологічному благополуччю та формують компетентності, необхідні для

успішної адаптації до подальшого шкільного навчання.

Недостатній рівень матеріального стимулювання педагогічних працівників закладів дошкільної освіти є одним із визначальних чинників, що стримують оновлення кадрового потенціалу галузі. Низька заробітна плата та обмежені соціальні гарантії знижують мотивацію до професійної діяльності, ускладнюють залучення молодих фахівців і спричиняють значні труднощі з кадровим забезпеченням. У результаті наявний персонал змушений працювати в умовах надмірного навантаження, що негативно позначається на якості педагогічної діяльності та може спричиняти явище професійного вигорання [5].

Особливої гостроти ця проблема набуває в контексті сучасних викликів, коли на вихователів покладаються додаткові завдання, пов'язані із забезпеченням психологічної підтримки дітей, роботою в інклюзивному середовищі, впровадженням інноваційних технологій та взаємодією з батьками. За відсутності належного матеріального стимулювання такі вимоги створюють додатковий стрес і знижують ефективність педагогічної праці.

Проблема обмеженості кадрового ресурсу набуває особливої уваги й в умовах інклюзивної освіти: у закладах дошкільної освіти відчувається нестача асистентів вихователя, практичних психологів та вузькопрофільних фахівців, здатних працювати з дітьми з різними освітніми потребами.

Подолання кадрового дефіциту та підвищення престижу професії вихователя потребує *системного вдосконалення та реформування оплати праці й соціального захисту педагогічних кадрів.* Йдеться не лише про підвищення рівня заробітної плати, але й про удосконалення системи надбавок, преміювання за інноваційну діяльність, розробку механізмів професійного зростання та соціального захисту [5].

Водночас підвищення якості дошкільної освіти неможливе без *підвищення кваліфікації педагогів* – важливим аспектом є створення умов для постійного професійного розвитку педагогічних кадрів шляхом участі у програмах підвищення кваліфікації, тренінгах і стажуваннях. Освітяни мають оволодівати сучасними методиками навчання, інструментами психологічної підтримки дітей, технологіями інклюзивного підходу.

Варто ще брати до уваги проблему дефіциту та старіння кадрів у галузі дошкільної освіти, яка є одним із ключових викликів сучасної освітньої системи України. Значна частка педагогічних працівників має передпенсійний або пенсійний вік, що знижує динаміку оновлення кадрового потенціалу та ускладнює впровадження інноваційних методик. Водночас приплив молодих спеціалістів у сферу обмежений через низький рівень матеріального стимулювання та недостатній престиж професії вихователя. Така ситуація призводить до поглиблення кадрового дефіциту, зростання навантаження на існуючий персонал та зниження якості освітніх послуг у закладах дошкільної освіти.

Таким чином, матеріальне стимулювання педагогів виступає не лише фактором економічного характеру, але й ключовою умовою забезпечення стабільності та якості функціонування системи дошкільної освіти в Україні.

Ще однією важливою проблемою в системі дошкільної освіти є *обмежена залученість батьків до освітнього процесу.* Незважаючи на те, що саме сім'я виступає першою інституцією соціалізації дитини та має вирішальний вплив на формування її цінностей і поведінкових моделей, у багатьох випадках батьки залишаються пасивними учасниками виховного та навчального процесу. Така ситуація зумовлює низку ризиків: відсутність належної

підтримки з боку родини може ускладнювати адаптацію дитини в дошкільному середовищі, знижувати її навчальну мотивацію та негативно позначатися на емоційному стані [4].

Серед основних причин цього явища можна виокремити дефіцит часу у батьків через професійну зайнятість, нерозуміння власної ролі у розвитку дитини, а також переконання, що освітній процес є виключною сферою відповідальності педагогів. Важливим чинником виступає і недостатній рівень комунікації між закладом дошкільної освіти та сім'єю: обмежений зворотний зв'язок, відсутність ефективних форм партнерської взаємодії чи індивідуального консультування знижують готовність батьків до активної участі у навчально-виховному процесі.

Подолання цієї проблеми потребує системного підходу, що включає налагодження ефективної співпраці між педагогами та сім'ями вихованців, впровадження інтерактивних форм роботи з батьками (тренінгів, батьківських клубів, індивідуальних консультацій), а також розвиток цифрових платформ для комунікації. Така взаємодія здатна зміцнити партнерські відносини між закладом освіти та родиною, забезпечити цілісність виховного впливу й створити умови для гармонійного розвитку та успішної соціалізації дитини [4].

Висновки. Отже, дошкільна освіта є складною, багатокомпонентною системою, яку неможливо розглядати лише як сукупність окремих елементів – гармонійне функціонування системи дошкільної освіти можливе лише за умови узгодженості та належного розвитку всіх її елементів. Її ефективність залежить від синергії між усіма складовими, що взаємодіють і взаємовпливають одна на одну. Це не просто набір програм, методик чи навчальних матеріалів, а цілісний, динамічний організм, що постійно адаптується до нових викликів. Кожен елемент системи – від кадрового забезпечення та фінансування до освітніх стандартів та психологічного клімату – відіграє критичну роль. Нехтування чи неналежний розвиток хоча б однієї ланки може призвести до системних збоїв та негативно позначитися на якості освітніх послуг.

На основі представленого тексту, що аналізує сучасні виклики дошкільної освіти в Україні, можна сформулювати такі перспективні напрями для подальших досліджень: аналіз ефективності нових моделей фінансування (необхідно вивчити, як зміна фінансових механізмів впливає на кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу та загальну якість освітніх послуг; комплексна оцінка впливу інклюзивних практик (потребує детального вивчення вплив інклюзії на соціальний, емоційний та когнітивний розвиток усіх учасників освітнього процесу – як дітей з особливими освітніми потребами, так і їхніх однолітків); дослідження впливу цифрових технологій (актуальним є аналіз наслідків інтеграції цифрових інструментів та мультимедійних ресурсів у освітній процес, зокрема їхній вплив на формування критичного мислення, креативності та комунікативних навичок у дітей-дошкільників); вивчення механізмів партнерської взаємодії з батьками (доцільно дослідити нові моделі та форми співпраці між закладами дошкільної освіти та батьками, щоб підвищити ефективність виховного впливу та забезпечити емоційний комфорт дитини).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кабінет Міністрів України. *Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки* (Розпорядження № 527-р від 21 травня 2024 р.). Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-p#Text

2. Мачинська Н. І., Вінарчук Н. М. Дошкільна освіта в Україні: сучасні виклики. *Collection of Research Papers Pedagogical Sciences*. 2025. Вип. 110-3. С. 136–145. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-110-3.
3. Міністерство освіти і науки України. *Базовий компонент дошкільної освіти* (нова редакція 2021 року). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
4. Освітній омбудсмен. Дошкільна освіта – спільна відповідальність батьків і влади: освітній омбудсмен про основні проблеми в ЗДО та шляхи їх подолання. *Нова українська школа.* 12 жовтня 2023 р. URL: https://nus.org.ua/2023/10/12/doshkilna-osvita-spilna-vidpovidalnist-batkiv-i-vlady-osvitnij-ombudsmen-pro-osnovni-problemy-v-zdo-ta-shlyahy-yih-podolannya/
5. Освітній омбудсмен. Роз'яснення Міністерства освіти і науки України щодо оплати праці педагогічних працівників закладів дошкільної освіти. 3 лютого 2025 р. URL: https://eo.gov.ua/roz-yasnennya-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrayiny-shchodo-oplaty-pratsi-pedahohichnykh-pratsivnykiv-zakladiv-doshkilnoyi-osvity/2025/02/03/

REFERENCES

1. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024, May 21). Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii rozvytku inkliuzyvnoho navchannia na period do 2029 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii na 2024-2026 roky [On the approval of the National Strategy for the Development of Inclusive Education for the period up to 2029 and the approval of the operational plan of measures for its implementation for 2024-2026] (Rozporiadzhennia No. 527-r). Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text [in Ukrainian].
2. Machynska, N. I., & Vynarchuk, N. M. (2025). Doshkilna osvita v Ukraini: suchasni vyklyky [Preschool education in Ukraine: Contemporary challenges]. *Collection of Research Papers Pedagogical Sciences*, (110-3). Retrieved from https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-110-3 [in Ukrainian].
3. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2021). Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [Basic component of preschool education] (nova redaktsiia 2021 roku). Retrieved from https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].
4. Osvitnii ombudsmen. (2023, October 12). Doshkilna osvita – spilna vidpovidalnist batkiv i vlady: osvitnii ombudsmen pro osnovni problemy v ZDO ta shliakhy yikh podolannia [Preschool education is a shared responsibility of parents and the government: The educational ombudsman on the main problems in preschools and ways to overcome them]. Nova ukrainska shkola. Retrieved from https://nus.org.ua/2023/10/12/doshkilna-osvita-spilna-vidpovidalnist-batkiv-i-vlady-osvitnij-ombudsmen-pro-osnovni-problemy-v-zdo-ta-shlyahy-yih-podolannya/ [in Ukrainian].
5. Osvitnii ombudsmen. (2025, February 3). Roz'iasnennia Ministerstva osvity i nauky Ukrainy shchodo oplaty pratsi pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv doshkilnoi osvity [Explanation of the Ministry of Education and Science of Ukraine on the remuneration of pedagogical staff of preschool educational institutions]. Retrieved from https://eo.gov.ua/roz-yasnennya-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrayiny-shchodo-oplaty-pratsi-pedahohichnykh-pratsivnykiv-zakladiv-doshkilnoyi-osvity/2025/02/03/ [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.09.2025 р.
Стаття прийнята до друку 18.09.2025 р.